

KIERTOTALOUDEN GREEN DEAL SOPIMUS

Utajärven kunta (20.11.2024)

LÄHTÖKOHTA

Utajärven kunta on liittynyt hiilineutraaliutta tavoittelevien kuntien HINKU-verkostoon vuonna 2018. Kunta on asettanut tällä päätöksellä kunnianhimoisen tavoitteen, että kasvihuonekaasujen päästöt vähenevät 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Päästövähennystavoitteiden saavuttamisen tueksi Utajärven kunta on laatinut osana kuntastrategiaa ” mahdollistamme hiiliviisaiden ratkaisujen syntymistä” resurssiviisauden tiekartan, joka tukee kunnan strategian toimeenpanoa.

Resurssiviisauden tiekartassa resurssiviisaudella tarkoitetaan Utajärven kunnassa erilaisten resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat ja aika) käyttämistä ympäristön kannalta kestävästi ja ihmisten hyvinvointia edistävällä tavalla. Tiekartassa on asetettu tavoitteet ja tehokkaimmat Utajärvelle sopivat toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen ja muiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Siinä on samalla otettu huomioon, että toimenpiteet vahvistaisivat taloudellista toimeliaisuutta ja työllisyyttä, loisivat yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä parantaisivat asukkaiden hyvinvointia. Tiekartan aikajänne ulottuu vuoteen 2050 saakka. Tiekartta koostuu viidestä aihealueesta: 1) Energiantuotanto- ja kulutus, 2) Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne, 3) Kulutus ja materiaalikierrot, 4) Ruoantuotanto ja -kulutus sekä 5) Veden käyttö ja luonnonvedet. Jokaiselle kaistalle on asetettu tavoitteet ja suunniteltu toimenpiteitä. Tavoitteet on asetettu vuodelle 2050 ja toimenpiteitä on suunniteltu tässä vaiheessa toteutettavaksi vuoteen 2030 saakka.

Tiekartan toimeenpanon tueksi on laadittu konkreettinen kiertotalouden käsikirja, jonka kautta tavoitteena on parantaa osaamista kierrätysmateriaalien hyödyntämisessä ja saada uusia kiertotalousyrityksiä toimimaan Utajärven teollisuusalueella.

Kunta on tunnistanut, että kiertotalous on Utajärvellä vahva toimintatapa ja hiiliviisaus on yksi kantavista ajattelumalleista. Kunta näkee, että kiertotalous sekä hiiliviisas toiminta eivät ainoastaan vähennä päästöjä ja muita ympäristövaikutuksia, vaan tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kehittävät alueellista elinvoimaa, kuten luovat uusia työpaikkoja ja yritystoimintaa. Edistämällä kiertotaloutta ja hiiliviisautta kunta osoittaa olevansa vastuullinen, eteenpäin katsova toimija, joka on tunnistanut kiertotalouden mukaisen liiketoimintamallin olevan osa tulevaisuutta.

UTAJÄRVEN SITOUMUS

Utajärven kunnan sitoumus perustuu kunnan strategiaan ja sitä tukevaan resurssiviisauden tiekartta kehittämissuunnitelmaan. Kunta on tehnyt pitkäjänteistä työtä erityisesti kiertotalouden ja uusiutuvan energian osa-alueille sitoutuessaan HINKU-kunnan tavoitteisiin vuonna 2018. Kunta on tunnistanut, että uusiutuvan energian toimintaympäristöt ovat vahvoja ja kiertotalous on Utajärvellä jo vahva toimintatapa. Hiiliviisaudesta on tullut kunnassa yksi kantavista ajattelumalleista kunnan elinvoiman kasvattamisessa.

Kuntaan on rakentumassa useita tuuli- ja aurinkoenergian ja niiden jatkojalostukseen liittyviä hankkeita. Kunnassa on useita kiertotalousyrityksiä, joita kunta on tukenut laaja-alaisella kaavoitus- ja maankäytön ratkaisuilla. Kunta vie myös omia kehittämishankkeita eteenpäin hiiliviisaudesta bisnestä ajatuksella. Kunnan elinvoiman vahvistamisen tavoitteena on kiertotalouden tukemana säästää rahaa ja luonnonvaroja hyödyntämällä materiaaleja, jotka muussa tapauksessa päätyisivät jätteeksi. Lisäksi tavoitteena on tukea toimintamalleja, jossa uudistuvaa energiaa voidaan käyttää ja jatkojalostaa paikallisella tasolla.

Utajärven toimenpiteet sijoittuvat green dealin resurssiviisas rakennettu toimintaympäristö ja materiaalitehokas energiajärjestelmä toimenpidealueisiin. Kiertotalouden green dealin ohjausryhmänä toimii Utajärven kunnan johtoryhmä. Sitoumuksen toimenpiteitä arvioidaan osana kunnan talouden ja toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

GREEN DEAL TOIMENPIDEALUEET, TOIMENPITEET SEKÄ KUNNAN OMAT TOIMENPITEET

GREEN DEAL TOIMENPIDEALUE 2: resurssiviisas rakennettu toimintaympäristö /2.1 Rakennetun ympäristön hankkeiden suunnittelu ja valmistelu ohjaa kiertotalouteen

Green deal toimenpide: asetetaan rakennetun ympäristön hankkeisiin, hankintoihin ja tontinluovutukseen kiertotaloutta edistäviä kunnianhimoisia tavoitteita ja kriteerejä:

Utajärven kunnassa huomioidaan hankintojen kilpailuskriteereissä tuotteiden ja palveluiden elinkaariset ympäristövaikutukset.

Lähtötilanne: kunnan hankintojen kilpailuskriteereissä ei ole suunnitelmallisesti aiemmin huomioitu.

Vuonna 2030: kilpailuskriteereissä 20 % on huomioitu elinkaariset ympäristövaikutukset.

Vuonna 2035: kilpailuskriteereissä 50 % on huomioitu elinkaariset ympäristövaikutukset.

Mittari: Kilpailutusten lukumäärä/osuus, joissa elinkaariset ympäristövaikutukset on huomioitu

Green deal toimenpide: otetaan käyttöön sujuvia ratkaisuja ja menettelytapoja maamassojen sekä muiden materiaalien kierron edistämiseksi.

Utajärven kunnassa hyödynnetään kierrätysbetonia, polttolaitoksen tuhkia, jätepolton tuhkia ja muita materiaaleja tie- ja maarakentamisessa ja kehitetään kunnan omaa laadunvarmistusjärjestelmää.

Lähtötilanne: kierrätysmateriaalin käyttöä on harjoiteltu kunnan infrahankkeissa.

Vuonna 2030: kierrätysmateriaalin osuus käytetyistä luonnonvaroista 15%

Vuonna 2035: kierrätysmateriaalin osuus käytetyistä luonnonvaroista 30%

Mittari: kierrätysmateriaalin osuus hankkeessa käytettyjen materiaalien kokonaismäärästä.

GREEN DEAL TOIMENPIDEALUE 5: materiaalitehokas energiajärjestelmä/5.1 Suunnitellaan kiinteistöt ja yhdyskunnat osaksi säästävää ja älykästä energiajärjestelmää.

Green deal toimenpide: perustetaan energiayhteisöjä uusiutuvan energian tuotannon, varastoinnin, säästön ja kulutusjoustopon lisäämiseksi.

Utajärven kunnassa mahdollistetaan teollisuusalueelle vierivoiman syntyminen ja tuetaan vierivoiman käyttöä tukevan energiayhteisön tai -yrityksen perustumista.

Lähtötilanne: Kunta mahdollistaa vierivoiman kehittämisen teollisuusalueella. Tavoitteena on rakentaa paikallisesti tuotettava ja käytettävä uusiutuväsähkö yritysten toiminnan käyttöön. Teollisuusalueen ympärille on parhaillaan rakentumassa 100 ha aurinkopuisto ja kunnan kaavoittamalle Hietaselän energia-alueelle on tehty sopimukset uudesta merkittävästä aurinkopuisto- ja tuulivoimahankkeesta, jotka kytkeytyvät vierivoimaan.

Vuonna 2030: Energiayhteisö tai-yritys on perustettu ja siihen kuuluvat toimijat hyödyntävät vierivoimaa aurinkoenergian osalta teollisuusalueella. Teollisuusalueelle on rakentumassa vihreää energiaa hyödyntävää uutta yritystoimintaa. Tuulivoima on

saatu rakennusvaiheeseen. Mustikkakankaan teollisuusalueen päästöt ovat pienentyneet 50% lähtötilanteesta.

Vuonna 2035: kaikki teollisuudessa käytettävä sähkö on uusiutuvista lähteistä. Energiayhteisöön tai -yhtykseen kuuluvat toimijat hyödyntävät vierivoimaa sekä aurinko- että tuulienergian osalta teollisuusalueella. Teollisuusalueella tuotetaan vihreää vetyä, jota jalostetaan myös paikan päällä. Mustikkakankaan teollisuusalue on hiilineutraali.

Mittarit: energiayhteisö tai -yhtys on perustettu. Mustikkakankaan teollisuusalueen päästöt. ”Vihreät työpaikat” 150 kpl.

Green deal toimenpide: varmistetaan, että rakennettu ympäristö on mahdollisimman tehokkaassa käytössä energiajärjestelmän näkökulmasta.

Utajärven kunnassa lisätään kunnan kiinteistöjen energiansäästöä ja kulutusjoustoa

Lähtötilanne: kunta on osallistunut EU-Horizon kysyntäjoustoprojektiin. Tavoitteena projektissa on joustavasti vähentää sähkön kulutusta silloin, kun sähkön kysyntä ja sähköverkkojen kuormitus on muutoin kovimmillaan. Tämä vähentää tarvetta ottaa eniten hiilidioksidipäästöjä tuottavia sähköntuotantomuotoja käyttöön kulutuspiikkien aikana ja mahdollistaa täten puhtaan energian maksimaalisen käytön. Joustokohteina ovat Utajärven kunnan jäähallin jäädytysjärjestelmä, kunnan vuokra-asuntojen kierto- ja käyttöveden lämmitysjärjestelmät sekä julkisten tilojen, kuten koulujen, lämmitysratkaisut.

Vuonna 2030: kunnan kiinteistöissä on joustokyvykäs energian sähköverkkojärjestelmä, joka vähentää hallitusti kulutusta silloin, kun sähkön kysyntä ja sähköverkkojen kuormitus on muutoin kovimmillaan.

Vuonna 2035: kunnan teollisuusalueella toimii joustokyvykäs uusiutuvan energian sähköverkkojärjestelmä (edellyttää muutoksia sähkömarkkinalaissa), joka joustokyvykkäästi vähentää hallitusti kulutusta silloin, kun sähkön kysyntä ja sähköverkkojen kuormitus on muutoin kovimmillaan. Puolet käytetystä energiasta on joustoverkkojärjestelmässä.

Mittarit: sähköenergian joustoverkkojärjestelmä toimii ja tuottaa säästöä ja vähentää hiilidioksidipäästöjä sekä kunnan kiinteistöissä että teollisuusalueella.